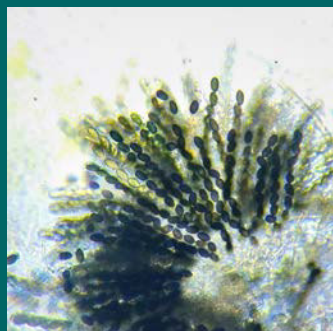
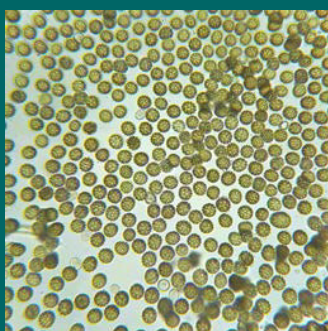
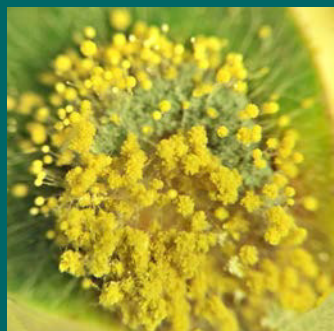

ЗАХИСТ І КАРАНТИН РОСЛИН У ХХІ СТОЛІТТІ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ

*III Міжнародна науково-практична конференція,
присвячена ювілейним датам від дня народження
видатних вчених-фітопатологів, професорів
В. Ф. Пересипкіна та Ф. М. Марютіна*

17-18 жовтня 2024 р.

ХАРКІВ

Міністерство освіти і науки України
Державний біотехнологічний університет
Національний університет біоресурсів і природокористування України
Уманський національний університет садівництва
Інститут захисту рослин НААН
Український науково-дослідний інститут лісового господарства та
агролісомеліорації ім. Г. М. Висоцького
Українське ентомологічне товариство
Рада молодих вчених при Харківській обласній державній адміністрації
The Research Institute of Organic Agriculture (Швейцарія)
Czech University of Life Sciences (Чехія)
Monterey County Department of Agriculture (США)
Институт по лозарство и винарство (Болгарія)
ТОВ «НВП «Екзогеніка»

ЗАХИСТ І КАРАНТИН РОСЛИН У ХХІ СТОЛІТТІ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ

МАТЕРІАЛИ

***III Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої
ювілейним датам від дня народження видатних вчених-
фітопатологів, професорів В.Ф. Пересипкіна та Ф.М. Марютіна***

17–18 жовтня 2024 р.

Харків – 2024

УДК 632.9"20"(06)

Схвалено до друку Вченою радою факультету агрономії та захисту рослин Державного біотехнологічного університету (протокол № 1 від 12 вересня 2024 р.).

Редакційна колегія: О. В. Романов, І. В. Забродіна, С. В. Станкевич, Л. Мєшкова, І. П. Леженіна, В. П. Туренко, Д. Т. Гентош, В. І. Крикунов

З-38 **Захист і карантин рослин у ХХІ столітті: проблеми і перспективи.** Матеріали ІІІ Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої ювілейним датам від дня народження видатних вчених-фітопатологів, професорів В. Ф. Пересипкіна та Ф. М. Марютіна (м. Харків, 17–18 жовтня 2024 р.). Житомир: Видавництво «Рута», 2024. 228 с.

ISBN 978-617-581-644-8

Висвітлені результати досліджень провідних та молодих учених, аспірантів, магістрів та бакалаврів у галузях сільськогосподарської і лісової ентомології, фітопатології, карантину та біологічного захисту рослин, сільськогосподарської екології. Розглянуті сучасні проблеми захисту рослин від шкідливих організмів.

Розраховано на наукових працівників, викладачів і здобувачів біологічних та сільськогосподарських спеціальностей.

УДК 632.9"20"(06)

ISBN 978-617-581-644-8

© Державний біотехнологічний
університет, 2023

ЗМІСТ

Кирик М. М., Піковський М. Й., Гентош Д. Т. Академік Володимир Федорович Пересипкін – корифей фітопатологічної освіти і науки.....	9
Крикунов І. В. Уманський період діяльності академіка Володимира Федоровича Пересипкіна.....	13
Туренко В. П. Федір Миколайович Марютін – видатний фітопатолог України.....	18
Борзих О. І., Круть М. В. Наукові надбання та школа академіка М. П. Лісового (До 90-річчя від дня народження).....	21
Артемчук І. П. Вплив постмілітарних ґрунтів на фітопатогенну активність грибів, що викликають хвороби сої.....	26
Бахтир Е. В., Жукова Л. В., Безпалько В. В. Основні хвороби картоплі в умовах виробництва.....	30
Бащенко М. М., Шита О. В. Комахи гіркокаштану звичайного.....	33
Борзих О. І., Стригун О. О., Чумак П. Я., Аньол О. Г., Ківель Є. В. Поширення та біологічні особливості кліща <i>Aculus taihangensis</i> Hong & Xue за межами його нативного ареалу (в ботанічних садах Лісостепової зони України).....	35
Васильєва Ю. В., Васильєв С. В. Основні хвороби та шкідники персиків і нектаринів у Харківському районі Харківської області.....	39
Гапич Д. М. Основні шкідники кукурудзи та захист від них.....	42
Гентош Д. Т., Башта О. В. Видовий склад збудників кореневих гнилей ячменю ярого.....	45
Гентош Д. Т., Глимязний В. А. Прогнозування шкідливості іржі ячменю ярого.....	47
Горяїнов О. М., Станкевич С. В. Тютюнова білокрилка – небезпечний шкідник томатів у закритому ґрунті.....	50
Доля М. М., Мороз С. Ю., Погиба В. О. Особливості стійкості популяцій шкідників за ресурсощадних технологій ведення рослинництва в Україні.....	52

Доля М. М., Мороз С. Ю., Погиба В. О. Формування механізмів саморегуляції ентомокомплексів агроценозів за сучасних фітотоксичних навантажень і глобальних змін клімату в Україні.....	55
Дохторук А. М. <i>Neoseiulus californicus</i> (Mesostigmata, Phytoseiidae) – ефективний агент біологічного контролю павутинних кліщів у агроценозах.....	57
Єрмоленко О. О., Меленті В. О. Шкідники ріпаку озимого в агрофірмі «ЛЕВ» Запорізького району Запорізької області та заходи з обмеження їх шкідливості.....	62
Журавська І. А., Немерицька Л. В., Положенець В. М. Заходи захисту бульб картоплі від хвороб в період зберігання...	63
Жураковський І. С., Жукова Л. В. Вплив умов вирощування на розвиток хвороб пшениці ярої.....	65
Іванська В. С., Башта О. В. Фузаріоз качанів кукурудзи: особливості його розвитку в умовах ВП НУБіП «Агрономічна дослідна станція».....	67
Калюжна М. О. До вивчення їздців-афідіїн (Hymenoptera, Braconidae, Aphidiinae) Полтавської області України.....	69
Калюжна М. О. Можливість акліматизації паразитоїда попелиць <i>Lysiphlebus testaceipes</i> (Hymenoptera, Braconidae, Aphidiinae) в Україні.....	72
Карпович М. С., Вечірко О. П., Жилінський І. В. Історія та способи поширення інвазійних шкідливих комах у лісових та паркових насадженнях.....	75
Коломієць Ю. О., Станкевич С. В., Григор'єв М. П. Морфологічні особливості американського білого метелика (<i>Huphantria cunea</i> Drury.).....	79
Костецький О. В., Костецький В. В. Фітофаги на соняшнику та сої в умовах Уманського району.....	80
Кошеляєва Я. В., Іванов С. О., Григоров С. Ю., Зінченко О. В. Самшитова вогнівка (<i>Cydalima perspectalis</i> (Walker, 1859) у зелених насадженнях м. Харкова.....	83
Крикунов І. В., Ляховський О. М. Уточнення біологічних особливостей <i>Quadraspidotus perniciosus</i> (Comst.) в умовах Уманського НУС.....	86

Крикунов В. І., Мельник Т. В., Марченко Є. В., Печенюк В. А., Воєвода В. О.	
Агроекологічні умови формування фауни фітофагів багаторічних плодкових насаджень Черкаської області.....	89
Крупченко О. М., Жуков О. С.	
Основні хвороби ріпаку озимого.....	92
Левченко В. Б., Горновська С. В.	
Ентомогенез як синергія патологій кореневої губки сосни звичайної в умовах Перганського природоохоронного науково-дослідного відділення Поліського природного заповідника.....	95
Леженіна І. П., Людвінський В. С.	
Нові дані про поширення північноамериканського клопа <i>Perillus bioculatus</i> (Fabricius, 1775) в Харківській області.....	99
Лутицька Н. В., Хасай Р. Г., Станкевич С. В., Адаменко А. М.	
Акацієва вогнівка (<i>Etiella zinckenella</i> Tr.) на сої: біологія та шкідливість.....	102
Макаренко Н. В., Стригун О. О., Чумак П. Я., Аньол О. Г.	
Клоп дубовий мереживний – <i>Corythucha arcuata</i> (Say, 1832) у фітоценозах Києва.....	104
Маркіна Т. Ю., Бачинська Я. О., Баркар В. П.	
Екологічно орієнтовані технології переробки відходів рослинного походження.....	107
Мешкова В. Л., Байдик Г.В., Кузнецова О. А., Тичина К. І.	
Динаміка льоту струменистого короїда <i>Scolytus multistriatus</i> (Marsham, 1802) у Правобережному Лісостепу.....	110
Мешкова В. Л., Скрильник Ю. Є., Овсянніков Д. О.	
Шкідливість великого ясенового лубоїда <i>Hylesinus crenatus</i> (Fabricius, 1787).....	113
Носков О. С., Горяінова В. В.	
Поширеність та шкідливість бурої плямистості томатів у закритому ґрунті.....	117
Обозний О. І., Туренко В. П., Станкевич С. В., Сагіров К. Ю.	
Роль трегалози в підвищенні стійкості рослин до абіотичних стресів і грибних захворювань.....	119
Олейніков Є. С.	
Поширеність та шкідливість листових хвороб пшениці озимої	121

Панасюк В. В., Панасюк Вяч. В.	
Фітофаги озимих зернових в умовах Правобережного Лісостепу України.....	124
Петров С. П., Горяїнова В. В.	
Поширеність та шкідливість аскохітозу сої.....	127
Писаренко В. М., Піщаленко М. А., Логвиненко В. В.	
Концептуальна модель екологізації хімічного методу захисту рослин.....	129
Полинь С. В.	
Сучасний стан виробництва лікарських рослин в Україні.....	134
Притула О. В.	
Ефективність обробки насіння сої протруювачами для захисту від антракнозу в умовах Правобережного Лісостепу України....	138
Ратушний Є. В., Станкевич С. В., Адаменко В. О., Чеховський Д. С.	
Шкідники капустияних культур в Україні.....	142
Рожкова Т. О., Немерицька Л. В., Журавська І. А., Цуман Н. В.	
Алгоритм визначення максимальної кількості представників мікобіому насіння пшениці.....	144
Рисенко М. М., Малина Г. В., Забродіна І. В., Малина В. Г.	
Видовий склад шкідників соняшнику в умовах Лівобережного Лісостепу України у 2022–2023 рр.....	146
Рябокоть Л. Д., Лапа А. О.	
Інтенсивність ураження гороху хворобами у виробничих умовах	150
Сергієнко В. Г., Тищук О. П.	
Вплив мульчування на забур'яненість посівів томатів.....	153
Серєда В. А., Васильєва Ю. В.	
Ефективність Енжіо 247 SC проти бобової попелиці на посівах квасолі та вігні.....	155
Сикало О. О., Шпак Б. І.	
Вивчення впливу застосування препарату Таєгро wr, зп на суниці в умовах агропромислового сектору та присадибних ділянок.....	158
Станкевич М. Ю., Забродіна І. В., Станкевич С. В., Немерицька Л. В., Журавська І. А.	
Роль профілактичних заходів в оздоровленні картоплі від дитиленхозу.....	161

Стороженко Д. С.	
Характеристика зразків соняшнику за стійкістю до несправжньої борошнистої роси в умовах лабораторії.....	163
Суханов С. В.	
Динаміка льоту чорного та жовтого сливового трача в насадженнях сливи НВВ Уманського НУС.....	166
Сухомлін К. Б., Лихач Є. А., Суворова А. В., Зінченко М. О., Зінченко О. П.	
Поширення західного кукурудзяного жука <i>Diabrotica virgifera virgifera</i> (Coleoptera: Chrysomelidae) на території Волинської області.....	169
Тарнавський Н. В., Бондарева Л. М., Бондарева М. В.	
Нова знахідка західного кукурудзяного жука (<i>Diabrotica virgifera virgifera</i> Leconte) в Київській області.....	172
Терехова В. В.	
Трипси (Thysanoptera) у приватних колекціях сенполій в Україні	177
Тітов І. О.	
Ураженість сортів ячменю озимого збудником сітчастого гельмінтоспориозу при різних строках сівби в умовах Одеської області.....	180
Тимошук Т. М., Давидов Д. В., Арцюх Я. В., Дереча І. М.	
Оцінка впливу біопрепаратів на стресостійкість і продуктивність пшениці озимої.....	183
Ужевська С. П., Калюжна М. О., Сергєєв Л. А., Бурикїна С. І., Варга О. О., Радченко О. Г.	
Структура комплексу Hymenoptera посївів пшениці озимої в умовах південного степу.....	186
Ус В. М.	
Поширення шкідників жолудів дуба <i>Quercus</i> L. у період їхнього розвитку у 2024 р. в Харківській області.....	189
Філатов М. О.	
До пізнання сучасного стану диких бджіл-запилювачів (Hymenoptera, Apoidea) агроландшафта Полтавської області..	192
Філон В. І., Васильєв С. В.	
Ефективність добрив і антистресантів в умовах затяжної посухи 2024 року.....	195
Цуркан О. В., Черв'якова Л. М., Панченко Ю. П.	
Екологічні аспекти хімічного захисту вівса.....	197

Чумак П. Я., Борзих О. І., Стригун О. О., Аньол О. Г., Ківель Є. В.	
Удосконалення експрес-методу моніторингу кліщів-фітофагів...	200
Чухрай Р. В.	
Шкідливий ентомокомплекс в агроценозі ячменю ярого в Правобережному Лісостепу України.....	203
Шевченко А. В., Башта О. В.	
Ефективність використання фунгіцидів проти білої плямистості суниці в умовах Київської області.....	205
Шевченко Г. М., Ступка Т. П.	
Вплив умов вирощування на розвиток іржі гороху.....	208
Шишкін Б. М., Жукова Л. В.	
Розподіл груп стиглості гібридів кукурудзи при посіві.....	216
Шлапак В. П., Мамчур В. В., Адаменко С. А.	
Заходи щодо запобігання проникнення інвазійних рослин та їх знищення на території Черкаської області.....	210
Grabovska T., Lezhenina I., Stankevych S., Filatov M.	
How does insect diversity drive ecosystem services in organic landscape?.....	216
Dykan' O. V., Zabrodina I. V., Stankevych S. V., Leus V. V.	
Modern concept of integrated protection of fruit plantations from pests....	218
Matviienko V. M., Stankevych S. V., Koval S. V. Vietier D. V.	
Structure of the plant protection products market in Ukraine in 2017–2018 by manufacturer, object of application and active substance.....	221
Марковська О. Є., Дудченко В. В., Кривуцький Р. М.	
Продуктивність сортів гороху за використання біоінокулянтів та біопестицидів.....	223

більший вплив мають негативні температури зимового та ранньовесняного періодів.

Для *H. flava* L. характерний менший за тривалістю період льоту з піком чисельності, який співпадає з фенофазою «масового цвітіння» сливи.

На початок і динаміку льоту трачів значний вплив мають температурні погодні умови зимового та весняного періодів, які слід враховувати при розробці інтегрованих систем захисту сливи від сливових пильщиків.

УДК 632.913

К. Б. Сухомлін¹, д-р. біол. наук, проф., **Є. А. Лихач²**,
А. В. Суворова², **М. О. Зінченко¹**, канд. біол. наук,
О. П. Зінченко¹, канд. біол. наук, доцент

1. Волинський національний університет імені Лесі Українки,

2. ДУ «Волинська обласна фітосанітарна лабораторія»

ПОШИРЕННЯ ЗАХІДНОГО КУКУРУДЗЯНОГО ЖУКА *DIABROTICA VIRGIFERA VIRGIFERA* (COLEOPTERA: CHRYSOMELIDAE) НА ТЕРИТОРІЇ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Diabrotica virgifera virgifera LeConte, 1858 – шкідник кукурудзи (*Zea mays*), який завдає значної шкоди корінню і призводить до втрат врожаю. Батьківщиною діабротики є Північна Америка, але сьогодні вид має Голарктичне поширення [1], віднесений до карантинних об'єктів у Європі [4].

Вперше в Україні цей шкідник був зареєстрований у 2005 році у Закарпатті. Станом на 01.01.2019 року шкідник розповсюджений в 15 областях, 120 районах, 779 населених пунктах на загальній площі 108139,16 га [1]. Є відомості про те, що шкідник поширюється зі швидкістю 40–50 км на схід щороку [2], тому прогнозується збільшення площі в результаті виявлення нових осередків. Відповідно, необхідно здійснювати комплекс карантинних заходів щодо цього шкідника із застосуванням певних обмежень та дотримання сівозмін (рекомендовано висівати багаторічні трави), в яких кукурудза поверталась би на своє місце не раніше 3-х років.

Матеріалом для дослідження були збори ДУ «Волинська обласна фітосанітарна лабораторія» проведені з 2017 до 2023 років на території

усіх районів Волинської області та збори 2018–2023 рр. проведені співробітниками кафедри зоології Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Моніторинг проводили стандартними методами: маршрутних обстежень та за допомогою синтетичних статевих феромонів у посівах кукурудзи [3, 4]. Осередки захворювання виявляли за допомогою наземно-візуального обстеження посадок кукурудзи, зокрема, огляду кореневої системи та листкової поверхні ослаблених рослин кукурудзи. Яйця виявляли методом флотації і подальшого перегляду під стереомікроскопом МБС 10 при аналізі ґрунтових зразків, узятих на відстані близько 10 см від основи рослини; личинок виявляли у ґрунті в місцях зростання ушкоджених, пожовклих рослин з травня до початку серпня; жуків виявляли з кінця червня до середини жовтня візуально на рослинах кукурудзи; крім того пошук імаго проводився і на рослинах поблизу поля з кукурудзою.

Аналіз результатів дослідження. Вперше на Волині *D. virgifera virgifera* був відмічений в 2017 р. на території Турійського, Старовижівського, Ратнівського, Ковельського, Володимир-Волинського, Іваничівського та Луцького районів. Загальна площа ураження становила 330 га. У 2018 році шкідник був зареєстрований на території Локачинського, Горохівського та Любешівського районів.

Сьогодні, за повідомленням ДУ «Волинська обласна фітосанітарна лабораторія», осередки цього шкідника зареєстровані в усіх 4 районах, 14 населених пунктах на площі 469,93 га (табл. 1).

Таблиця 1. Поширення західного кукурудзяного жука *Diabrotica virgifera virgifera* у Волинській області

П/п	Адміністративний район області	2018–2019			2022–2023		
		Площа зараження, га			Площа зараження, га		
		Присадибних ділянок	Господарств всіх форм власності	Разом	Присадибних ділянок	Господарств всіх форм власності	Разом
	Володимирський	0,00	128,94	128,94	0,00	128,94	128,94
	Луцький	0,00	127,00	127,00	0,00	151,00	151,00
	Ковельський	5,00	145,00	150,00	5,00	184,69	189,69
	Камінь-Каширський	0,30	0,00	0,30	0,00	0,298	0,298
	Разом	5,30	400,94	406,24	5,00	494,92	469,93

Найбільші площі зараження відзначені у Ковельському, Володимирському та Луцькому районах. Низький рівень ушкодження має Камінь-Каширський район. У період дослідження при проведенні обстежень зі встановлення фітосанітарного стану області виявлено нові осередки карантинного організму – західного кукурудзяного жука на площі 134,93 га. Аналіз динаміки поширення західного кукурудзяного жука (рис. 1) за вісім років, які шкідник реєструється в межах області, відзначається збільшення площ ураження у Волинській області на 134,93 га. Лінійна лінія тренду також підтверджує тенденцію до збільшення площ області, заселених цим небезпечним шкідником. Величина достовірності апроксимації становить 1,0, тому згладжування можна вважати достовірним.

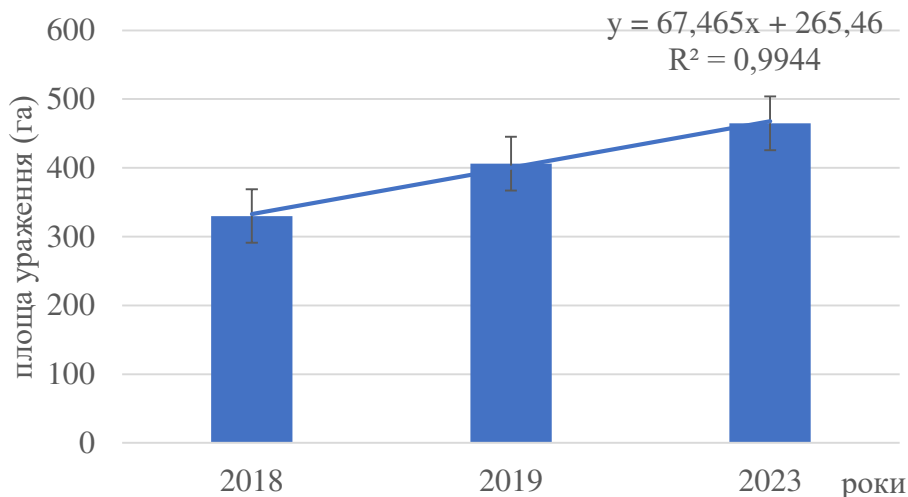

Рис. 1. Динаміка поширення західного кукурудзяного жука у Волинській області за 2018–2023 рр. (площа у га), - - лінійна лінія тренду

Запроваджено карантинний режим в наступних районах: у Володимирському районі на площі 23,94 га; у Ковельському районі на площі 5 га; у Луцькому районі на площі 47 га; у Камінь-Каширському районі на площі 0,298 га.

Виявлення *D. virgifera virgifera* на території Волинської області потребує застосування необхідних заходів з ліквідації осередків, згідно з існуючим фітосанітарним законодавством.

Висновки. За роки поширення діабротики в межах Волинської області осередки цього шкідника зареєстровані на всій території, 14 населених пунктах на площі 464,93 га. Найбільша площа зараження

(150 га) відзначена у Ковельському районі, найменша – у Камінь-Каширському (0,286 га).

Посилання:

1. Західний кукурудзяний жук (*Diabrotica virgifera virgifera* Le Conte) – небезпека для вітчизняних виробників кукурудзи. Департамент фітосанітарної безпеки, контролю в сфері насінництва та розсадництва Держпродспоживслужби 12.11.2018. URL: <http://www.consumer.gov.ua/Pictures/Files/Editor/document/фіто/карантинні%20організми/Західний%20кукурудзяний%20жук.pdf> (дата звернення Вер 24. 2024).

2. Західний кукурудзяний жук (*Diabrotica virgifera virgifera* Le Conte). Департамент фітосанітарної безпеки, контролю в сфері насінництва та розсадництва Держпродспоживслужби 16.09.2022. URL: <https://dpssko.gov.ua/blog/2022/08/16/західний-кукурудзяний-жук-diabrotica-virgifera-virgifera-le-conte/> (дата звернення Вер 24. 2024).

3. Ющук, Т. Д.; Мельник, П. О. *Методичні вказівки по виявленню кукурудзяного кореневого жука та заходи боротьби*. Чернівці, 2006.

4. Пилипенко, Л. А.; Константинова, Н. А. Фитосанитарный контроль западного кукурузного жука в странах ЕС и в Украине. *Защита и карантин растений*. 2009. 7. С. 29–33.

УДК 632.76(477.41)

Н. В. Тарнавський, магістр, **Л. М. Бондарева**, канд. с-г. наук,
доцент, **М. В. Бондарева**, магістр

*Національний університет біоресурсів і природокористування
України*

НОВА ЗНАХІДКА ЗАХІДНОГО КУКУРУДЗЯНОГО ЖУКА (*DIABROTICA VIRGIFERA VIRGIFERA* LECONTE) В КИЇВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Західний кукурудзяний жук (*Diabrotica virgifera virgifera* LeConte, 1858) – небезпечний карантинний організм з родини листоїдів (*Chrysomelidae*), що становить серйозну загрозу для посівів кукурудзи різного сільськогосподарського призначення. Шкоду спричиняють як дорослі комахи, так і їх личинки. Личинки жука за кормовою спеціалізацією належать до обмежених олігофагів, що живляться на 22-х рослинах з родини злакових (*Poaceae*) [3]. Личинкова стадія західного кукурудзяного жука (ЗКЖ) мешкає в ґрунті та пошкоджує кореневу систему кукурудзи, погіршуючи всмоктування води і поживних речовин, і як наслідок, рослини значно відстають у рості та

Наукове видання

**ЗАХИСТ І КАРАНТИН РОСЛИН
У ХХІ СТОЛІТТІ: ПРОБЛЕМИ
І ПЕРСПЕКТИВИ**

МАТЕРІАЛИ

*III Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої
ювілейним датам від дня народження видатних вчених-
фітопатологів, професорів В.Ф. Пересипкіна
та Ф.М. Марютіна*

17–18 жовтня 2024 р.

За редакцією авторів
Комп'ютерний набір та верстка – І. П. Леженіна
Дизайн обкладинки – І. П. Леженіна
Фото В. Д. Левчук, Б. О. Коломоєць